

"ישיבישע בלאט" "לאמדעס" ב"דף היומי" בשו"ת ומ"מ

דף מד

1. בעל חוב קונה משכון, והנה דעת רש"י (ב"מ פב.) ובעה"מ דמתחייב באונסין, ויל"ע מדין מה, והרי אף שהלשון קונה משכון נראה שהוא כבעלים גמור הלא כשיפרע לו חובו יצטרך להחזירו, ואי משום דהוי כשואל, הרי אסור להשתמש בו?

ה"ד אי דשווי שיעור זוזי מ"ט דר"א ומבואר דמשכון בשיעור זוזי הוי טפי לפירעון מדלא שווי, עי' רש"י ותוס' כאן ובב"מ פב. עיי"ש רמב"ן, ותוס' גרסו מאי לאו בדלא שוי, ולמי זה שניהם שוים, ונ"מ בכל זה אי הלכה כשמואל, עי' תוס' לעיל מג: ד"ה מתנ' וברמב"ן ב"מ שם בשיטת הר"ח.

דאמר ר"י מנין לבע"ח שקונה משכון, ובמה מתחייב, עי' תוס' כאן ובב"מ פב: וברש"י שם, עי' בעל המאור ומלחמות לרמב"ן כאן.

אם אינו קונה משכון צדקה מנין, ועי' תוס' קידושין ח: דאם לא היה קונה משכון הוי ריבית דברים, ועי"ש קוב"ש דמכאן שריבית דברים דאורייתא, ועי'ע קצות ונתיבות סימן עב' (י').

משכנו בשעת הלואה מי אמר, ועי' תוס' ב"מ שם, מה גדרו של משכון שלא בשעת הלואה, ועי' רי"ף שם שגם בשעת הלואה הוא ש"ש עיין ברמב"ן שם, ועי' תוס' קידושין ח: דיכול לקדש בו אשה דלא כתוס' ב"מ שם, וביאורו עי' חי' ר"ש שקאפ קידושין ז', ובינות אלם סימן יד', ועי' אבני מילואים כח' סקל"ט, למה לא נעשה ש"ש בגלל שימוש זה.

ע"ב

1. שומר אבידה וכו', ובעיקר הדמיון בין שומר אבידה למלווה על המשכון יל"ע הא באבידה כל שעה שמחזיק בה יש מצוה, אבל מלווה, משהלווה נגמרה מצוותו?

2. הכא במלווה צריך למשכון, וקשה הא סוף סוף מצוה קעביד ולמה לא יפטר משום עוסק במצוה?

3. יש להקשות על הרמב"ם שפסק כר"י בב"מ מה: דפרע מקצת מקחו קנה כולו (מכירה ז' א') ואילו גבי שביעית פסק (שמיטה ט' יד') דאינו משמט רק מה שכנגד המשכון? תוד"ה במלווה במה שתמהו על שיטת הר"ח, עי' רמב"ן ורשב"א ב"מ פב:, ועי"ש עוד בריטב"א

ואלו נשבעין ונטליון, ועי' ראשונים דשבעה זאת כשבעת המשנה ולא כשבעת היסת, ובדעת רש"י עי' רמב"ן ור"ן, ומרדכי רמז תשסה', ועי' מחלוקת רמב"ם וראב"ד ט"ט ג' ז' אי בעי שתי כסף, עי"ש נו"כ, ובי"ח חו"מ פט', עי"ש ש"ך ס"ק ב', ובנתיבות שם.

תוד"ה כל הקשו למה לא מנה את כל אלו דלהלן שגם נשבעים ונטליון, עי' תירוצם, ועי' רמב"ן, ועי' תוס' כתובות פ: ד"ה ישבע שחילק בין שבועות הנטליון למניהם, ועי' בראשונים כאן ע"ד.

השכיר, ועי' רמב"ם שכירות יא' ו' דגם שכיר קטן נשבע ונטל, ובראב"ד (הובא בטור פט') פליג.

נשבעין ונטליון, וכשיש לאחד מהם עד המסייע, עי' רמ"א פל' ו', ובנתיבה"מ שם.

נחבל כיצד, ועי' רמב"ם וראב"ד חו"מ ה' ד' אי זהו קנס, ועי' קצה"ח צה' ח' למה ליכא חסרון דאדם הוקש לקרקע.

התשובות

השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"ש וכדו'

1. כן הקשה הרמב"ן במלחמות, ותי' הש"ך דמדיני המשכון ס"ל לר"י דמותר להשתמש אלא שמדין השבת המשכון נאסר עליו להשתמש כדי שלא ינזק ולא יהיה לו מה להחזיר, ובינות אלם סימן יד' הביא מהגר"ח שבאמת המשכון הוא רק לגוביינא, אלא שהחוב נחשב מונח במשכון ולכן גם כשנאנס המשכון אבד חובו.

ע"ב

1. כן הקשה הראב"ד הובא בשיטמ"ק ב"מ פב:, ותי' דגם בהלוואה יש מצוה כל רגע במה שמחזיק המשכון כל רגע ולא מוכרו להפרע חובו, ועי' רשב"א שם ובשו"ת ח"ג נב', שהקשה דא"כ כל שעה יפטר ולא רק כשעוסק בלתחזק את המשכון, ולכן ביאר שכיון שבגלל המשכון יכל לתת הלוואה הוא נחשב החפץ שגורם למצוה ולכן התחזקה שלו נחשבת עוסק במצוה, וכתב שם שני"מ בזה שגם לאחר פרעון החוב אם המשכון עדיין בידו חשיב עוסק במצוה במה שמטפל בו, ועי' תוס' ובתומים עט' ו'.

2. כן הקשה הריטב"א דבהלוואה אף שהוא צריך למשכון המעשה עצמו הוא חפצא של מצוה ולכן אף שכוונתו היתה לצורך חשיב מעשה מצוה, מה שא"כ ניעור הבגד אינו חפצא של מצוה אלא מתפרש על פי כוונתו וכשהיא לצורך עצמו זה אינו עוסק במצוה אלא בדבר עצמו.

3. כן הקשה הלח"מ שם בהל' מכירה, ובחזון יחזקאל פירש דבמכירה יש מי שפרע על הכל, ולכן קנה הכל, משא"כ במשכון, והאבי עזרי (מלו"ל יג' ד') ביאר על פי מה שהרמב"ם לא פסק את דינו של שמואל, ולכן אף שמקצת החוב חשיב תשלום בשביל כל החוב, עדיין לא חשיב שכל החוב מונח בו כדברי שמואל ולכן לגבי שמיטה דבעי שהחוב יהיה "נגוש" וזה ליכא גם לפי רבי יוחנן דכוותיה פסק הרמב"ם, אלא רק לפי שמואל.

לע"נ הרב חיים בן ציון בה"ג רבי משה זצ"ל נלב"ע טו' כסלו תשע"ח

להנצחות והארות 0527652935, או 7652935@gmail.com לקבלת הדף במייל שלח

בקשה לכתובת זו, והדף יישלח אליך בל"ג מידי יום.

חדשו נפתח קו טלפון בו ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום-יום 0795255901

השאלות ינתנו מידי בוקר - התשובות, בשעות אחר הצהריים, בקרוב יהיה ניתן להשאיר תשובות.